

קונטרס

דפי עזר

ללימוד שו"ע עם משנה ברורה לפי סדר הלוח "הלכתא דיומא"

■ מחזור שינה אחת ■

כולל בתוכו:

דפי חזרה

דפי ציורים וטבלאות

דפי סיכום

וישלח תשע"א לפ"ק

יוצא לאור ע"י
מפעל הלכתא דיומא

לאמור שם אפילו בלשון לע"ז. ואם נזדמן לו שם להפריש מדבר האסור מפריש ואפילו בלשון הקודש ובענייני קודש דהיינו אפילו בלשון הוראה. וה"ה אם נכנס בלבו הרהור עבירה מותר להרהר שם בד"ת. ויש מחמירין דאסור לומר בלשון הנראה דזה הוא תורה כגון אם רואה בע"פ שמגלחין אחר צחות יאמר אין מגלחין אבל לא יאמר אסור לגלח ואם אין דבריו נשמעין בקיצור יוכל להעריך לפניהם גודל האיסור בכל חלקיו כדי להפרישן. ואפילו בלא אפרושי מאיסורא שרי לומר לחבירו עשה לי כך וכך אפי' אם ממילא הוי הוראה שבזה מורה לו שהוא מותר לעשות כן.

מה אסור ומה מותר להרהר בביהכ"ס? אסור לעיין בבה"כ במשקלי השמות והפעלים של לשון הקודש. מותר אדם להתבונן בבה"כ בגודל שפלותו. ויחשוב שם חשבונות ביתו והוצאותיו כדי שלא יבא לידי הרהור ובשבת יחשוב בכנינים וציורים נאים. בבורסקי אסור להתפלל וכן להזכיר כל דבר שבקדושה והוא שהותחל העיבוד שיש ריח רע אבל אם עדיין לא התחיל מותר בזמן שאסור הוא אפילו להאומן עצמו שמורגל בהריח רע ואינו מרגיש כל שבני אדם מצטערים מזה. מי שתלמודו שגור בפיו והרהר בבה"כ ובבית המרחץ לאונסו מותר ולכתחילה חובת גברא לדחות ההרהור, י"א דכיון דאנוס הוא בהרהורו יכול אפילו לבטא בשפתיו וי"א דהדבור אסור בכל גווני. ובמקום שמותר להרהר בד"ת מותר לפסוק דין ובלבד שלא יאמר טעמו של דבר כגון בבית אמצעי של מרחץ או כגון שהוא בעצמו אינו נקי לגמרי כגון שנגע בידיו במקומות המכוסים דאם ידיו או שאר מקומות מגופו מטונפות ממש אפילו ההרהור אסור.

מה הם דברים הסרוחים שאסור לקרות כנגדן? מים סרוחים או מי משרה ששורין בהן פשתן או קנבוס וכ"ש משרה של כובסין שמכבסין בהם בגדי קטנים שיש בהם צואה צריך להרחיק מהם כמו מן הצואה לפניו כמלא עיניו ולאחריו ד"א ממקום שכלה הריח. ואותן מקואות שמימיהן סרוחין בימות הקיץ לא מיבעי דאסור לברך בתוכן אפילו הרחקה כצואה בעיני ודוקא אם מסריח עד שדרך בני אדם להצטער מאותו הר"ר. גינה שממשיכין לה מים סרוחים ורעים והיא סמוכה לבהכ"ג אף אם קדמה בעל הגינה צריך להרחיק. מרתפות היין שיש ריח רע מעופש וקץ ביה אסור לקרות ק"ש וה"ה כל כה"ג.

עביט של מי רגלים מה דינו? גרף של רעי ועביט של מי רגלים של חרס או של עץ צריך להרחיק מהם כמו מצואה לפניו כמלא עיניו ולאחריו ד"א ממקום שכלה הריח אפילו הטיל בהם מים ואפילו אם עתה אין בהם כלום ואפילו אם הם רחוצים יפה מבפנים ומבחוץ ונקיים לגמרי שאין בהם אפילו ריח רע. ואם הכלי מיוחד ג"כ לתשמיש אחר כגון לשפוך לתוכו שופכין אם אין בו צואה ולא ריח רע מותר וכן אם בכל פעם שמשתיין נותן לתוכו רביעית מים מותר אם אין מגיע ממנו ריח רע ובזה אם מגיע ריח רע מן הכלי דינו כעביט ממש וצריך להרחיק ד"א ממקום שכלה הריח. אבל אם הן של מתכת או של זכוכית או של חרס מצופה מותר אם הם רחוצים יפה מבפנים ומבחוץ וגם שלא יהיה ממנה ריח רע ואם מגיע ממנה ר"ר דינה כריח רע שאין לו עיקר וא"צ להרחיק רק עד מקום שיכלה הריח ואם הכלי אין רחוצה צריך להרחיק ממנה ד"א אולי יש עליה ממשות של זוהמא. וחרס מצופה י"א דהיינו מה שאנו קורין גלייזירט וי"א דדוקא אם הוא מצופה באבר לא גלייזירט. גם י"א דבעינין שיהא מצופה מבפנים ומבחוץ ויש מקילין דדי בשמצופה רק מבפנים ויש להחמיר דבעינין שיהא מצופה גם מבחוץ אך כשכפאו על פיו יש לסמוך להקל על דעת המתירין. והכלים שאנו קורין פארצליין לענין שארי איסורים דינם ככלי חרס דלא מהני הגעלה ויש להחמיר גם לענין זה. ואם קרא או התפלל במקום עביט שהיה בתוך ד' אמותיו חוזר אם מצאו במקום שהיה ראוי לו להסתפק בו תחילה עליו. ואם מצא הגרף והעביט בתוך שיעור כמלא עיניו אינו חוזר בדיעבד.

בית המרחץ מה דינו? מרחץ חדש שלא רחצו בו אפי' פעם אחד מותר לקרות בו, ובישן בבית החיצון שכל העומדין שם לבושים מותר ובאמצעי שקצת העומדין שם לבושים וקצת ערומים יש שם שאילת שלום ומותר להרהר שם בד"ת אפילו נגד אנשים ערומים אבל לא ק"ש ותפלה וכל הברכות וד"ת ובדיעבד אם בירך שם אינו חוזר ומברך וכן בק"ש אין חוזר וקורא אף אם היה נמצא שם אז אדם ערום בבית האמצעי אך באופן שלא עמד נגדו בעת הקריאה או כגון שהחזיר פניו וגופו ממנו דאל"ה חוזר וקורא מטעם שקרא נגד ערוה. וי"א דאפילו אם עכשיו כולם לבושים או שאין שם אדם כלל דין מרחץ עליו ויש מקילים בזה. וכ"ז לענין בית אמצעי אבל בית הפנימי שכולם עומדים שם ערומים ורוחצין שם לכו"ע אסור אפי' שאלת שלום אפילו אין שם אדם ואפילו היתה דרכו של אותו המרחץ לרחוץ בו רק בימות החמה ובימי החורף הוא סגור מ"מ גם אז כל דיני מרחץ עליו אך אם עשו שינוי מעשה בגופו כגון שעקרו שם תנורו וכדו' ועשהו בית דירה מותר לו להניח בפתחו מזוזה ולברך עליה ולקרות ולהתפלל שם וכן הדין לענין בה"כ.

בית הטבילה מה דינו? בית הטבילה דינו כבית אמצעי של מרחץ ואין לברך שם שום ברכה רק ברכת הטבילה וכל זה אם המברך איננו ערום וגם שלא יעמוד נגד ערומים בעת הברכה אם לא שהחזיר פניו וגופו מהן וה"ה בכל זה באשה המברכת בבית הטבילה ויותר טוב שתברך במים וטוב שתעכרן ברגליה שלא יהא איכריה נראין כהמים, וגם שם צריכה בעת הברכה להחזיר פניה וגופה מנשים העומדות העומדות שם בבית הטבילה. ואף כשאין שם אדם ערום אין לברך שם ברכה אחרת להמחמירין בבית האמצעי ויש מקילין בזה. והמקואות העומדים במרחץ גופייהו במרחץ ודאי אסור לברך שם ברכת הטבילה ואפילו במים נמי אסור. ואסור ליתן שלום לחבירו במבואות המטונפות ואדם ששמו שלום יש אוסרין בבית המרחץ לקרותו בשמו אלא בלשון לע"ז ויש מתירין ונהגין להקל וירא שמים יש לו להחמיר ויבלע המ"ם ויאמר רק שלו בלא מ"ם או שלון בנו"ן וגם באגרת הרשות נכון שלא לכתוב שלום עם וא"ו רק שלם. ואסור לענות אמן בבית המרחץ על אחד שאמר בחוץ או באיזה בית שום ברכה ודוקא בבית הפנימי אבל בבית אמצעי שרי לענות גם אם שאל לו אדם דבר הלכה בבית הפנימי או כשנתן לו אדם אחד שלום במרחץ אסור לומר לו אין משיבין במרחץ אבל רשאי לומר בכל זה מרחץ הוא אבל בבית אמצעי מותר לומר לו אין משיבין במרחץ ויש מחמירין גם בבית אמצעי בזה רק אם יש בו משום דרכי שלום מותר לומר בלשון זה.

דברים שבקדושה בבית המרחץ: אין לשנות בבית המרחץ כי אסור לברך שם ומי שרוצה לשנות יברך בבית החיצון או בחדר הבלן בשעה שאין שם בני אדם ערומים [או שיכנס בבית הטבילה במים עד למעלה מערותן] וגם יכסה ראשו ויברך וישתה שם מעט ע"מ לשנות במרחץ והוא שיהיה שם החדרים בבית אחד תוך בית המרחץ הא לברך חוץ למרחץ כלל אסור ופשיטא דלברך ולא לשנות כלל רק במרחץ בודאי אסור להפסיק בין ברכה לשתיה. מזוזה במרחץ בבית הפנימי ובאמצעי פטור וה"ה מרחץ שיש לפניו חצר ובחצר עומדים שם מקצתן ערומים פטור ג"כ ודירת הבלן חייבת במזוזה וצריך לכסות המזוזה. בית שעושיין ממנו לפעמים מרחץ פ"א או ב' בשנה חייב במזוזה וי"א דיש לכסות המזוזה וכן מותר להתפלל בתוכו. בית שעומדין בו אמבטאות לרחיצה דינו כבית הפנימי.

מה אסור ומה מותר לומר בביהכ"ס? אפי' להרהר בד"ת אסור בבית הכסא ואפילו בתוך הד"א של הבה"כ ממקום שכלה הריח ובבית המרחץ ובמקום הטונפות והוא המקום שיש בו צואה ומי רגלים ואפילו בזמן שאין שם אדם. ואפי' הלכות המרחץ אסור ללמוד במרחץ. דברים של חול מותר לאמרם שם בלשון הקדש ומדת חסידות הוא להחמיר וכן הכנויים כגון רחום נאמן וכיוצא בהם מותר לאמרם שם אבל באומר הרחום ירחם עליך אסור ויש להחמיר ברחום בכל אופן מיהו בלע"ז לכו"ע שרי משא"כ שאר ד"ת וכ"ש השמות שאינם נמחקין אסור

דיני באיזה מקומות אסור לקרות קריאת שמע - סימן פה

האופן / הדין	יעשה	הטעם	לא יעשה	הטעם
ההולך וקורא קר"ש ובא למבואות המטנפות	צריך להפסיק כשמגיע תוך ד"א או לפניו כמלא עינו (שו"ע א') (מ"ב ב')	והיה מחניך קדוש	לא יניח ידיו על פיו פ"י בלחש שאינו ניכר שמרחש בשפתיו (מ"ב א')	שאינו מועיל
הפסיק בקר"ש במקום מטונף ושהה כדי לגמור כולה	לרמ"א יחזור לראש וכן עיקר (רמ"א א')	שאינו מחלק בין הפסיק בתפלה מחמת אונס או בקר"ש	למחבר חוזר למקום שפסק (שו"ע א')	שס"ל שדין שהה לגמור את כולה מחמת אונס חוזר לראש שייך רק לגבי תפלת שמו"ע
להרהר ולהתבונן בבית הכסא ומרחץ ובמקום הטונפת	חשובות ביתו והוצאותיו, ובשבת בבנינים וצוירים נאים - בגודל שפלותו שיחזור כולו לעפר (מ"ב ה')	שאינו בכלל ד"ת - פשוט שמוותר (מ"ב ה')	בד"ת - ואפילו, במשקלי השמות והפעלים של לשון הקודש ואפילו הלכות מרחץ אסור (שו"ע ב' מ"ב ה')	דנפיש זהמא בתוכו ומאוס ובעיניו קדיה מחניך קדוש - שדרכו להגיע לידיעה ע"י פסוקים (מ"ב ה' ח')
לקרות קר"ש או להתפלל או להרהר ד"ת סמוך או לפני בית הכסא מלא עינו	להרשיב"א מותר להרהר בד"ת חוץ מד"א ממקום שכלה הריח אפילו לפניו מלא עינו (מ"ב ז' ס"י ע"ט מ"ב ג')	דס"ל הטעם הרחקה כמלא עינו דגם על צואה נאמר "ולא יראה בך דבר", דיבור ולא הרהור	אסור בתוך הדי' אמות או לדבר ולהראש צ"ע על הרהור נגדו (ס"י ע"ט מ"ב ג')	מחניך קדוש - ולראש דהרחקה גם הרהור אסור
לקרות קר"ש או להתפלל בבורסקי	עד של התחיל העובד (מ"ב ז')	שהאיסור מפני הריח רע ועדיין אין ריח רע (מ"ב ז')	משהתחיל העובד אסור אפילו האומן שמורגל וכ"ש שאר בני אדם להזכיר שום דבר שבקדושה (מ"ב ז')	שיש ריח רע (מ"ב ז')
המהרהר לאונסו בביהכ"ס ובמרחץ כמו שתלמודו שגור בפיו	י"א דאו יכול גם לבטא בשפתיו (מ"ב ח')	כיון דאנוס בהרהרו (מ"ב ח')	אם הרהר לא עבד איסור - ולכתחילה חובה לדחות הרהורים שלא יהרהר בד"ת (מ"ב ח')	מאחר שהיה באונס (מ"ב ח')
לומר בבביהכ"ס ובמרחץ דברים של חול בלשון הקודש	מותר מדינא (שו"ע ב')	-	מדת חסידות להחמיר (מ"ב ט')	
לומר בביהכ"ס ובמרחץ הבינונים כגון "רחום" "נאמן"	מותר מדינא - ובלשון לע"ז לכו"ע מותר (שו"ע ב' מ"ב י')	דגם בני אדם מכנים בהם - שאינו מיוחד דוקא להקב"ה (מ"ב י' י"א)	יש מחמירים - ואסור לומר רחום ירחם עליך (מ"ב י' י"א)	כמו שאילת שלום (מ"ב י"א)
שמות שאינם נמחקים או למחקן בלע"ז	מותר למחקן כשכתבו בלע"ז (מ"ב י')	שאינ בהם קדושה (מ"ב י')	אסור להזכירו (מ"ב י')	שיש בזיון בהזכרתו במקום טנופת (מ"ב י')
להפריש מאיסור ע"י הרהור או דיבור בביהכ"ס או במרחץ	מותר להרהר ולומר וי"א דמותר לומר אפילו בלשון הוראה ולמ"ב יכול גם להאריך אם דבריו אינו נשמע בקיצור (מ"ב י"ד)	דהרהור בד"ת מצלת מהרהורים רעים ולהפריש מאיסור מותר (מ"ב י"ג)	יש מחמירין בלשון הוראה כגון לומר אסור לגלה רק יאמר אין מגלחין (מ"ב י"ד)	דהוראה חשוב תורה (באה"ל ואם)
לומר לחבירו עשה לי כך וכך, בדבר הוראה בביהכ"ס או מרחץ	אם אינו בלשון הוראה אפי' נשמע הוראה מותר (מ"ב י"ד)	כיון שאינו אומרו בלשון הוראה לא חשוב כד"ת (מ"ב י"ד)	לומר בלשון הוראה אסור (אם לא להפריש מאיסור) (מ"ב י"ד)	דבכלל ד"ת (מ"ב י"ד)
במקום שמוותר רק להרהר כגון בית אמצעי של מרחץ או שאינו נקי לגמרי	מותר לפסוק דין (רמ"א ב')	דהוי כמו הרהור (מ"ב ט"ז)	לא יאמר טעמו של דבר (רמ"א ב')	שאינו בכלל הרהור

ברחוק ד' אמות ויכירנו. ואם התפלל משעלה עמוד השחר והאיר פני כל המזרח יצא בדיעבד ואף שהוכיבים נראין עדיין ברקיע מ"מ יום הוא וקודם שהאיר אף בדיעבד לא יצא. וכ"ז לענין תפלה אבל לענין ק"ש שקודם התפלה לא יצא בזה ידי חובת ק"ש אף דיעבד אם רגיל לעשות כן עד שיכיר את חבירו הרגיל עמו קצת ברחוק ד"א וזה מאותו זמן דהאיר המזרח ובפרט כשרוצה או להניח תפילין ולברך עליהן דבוראי אין לברך עד שיגיע הזמן דמשיכיר.

עד מתי הרי זמן תפלת שחרית? ונמשך זמנה עד סוף ד' שעות שהוא שליש היום וצריך לגמור התפלת י"ח בתוך השליש היום ומחשבין שעות זמניות. ואם טעה או עבר והתפלל אחר ד' שעות עד חצות אע"פ שאין לו שכר כתפלה בזמנה שכר תפלה מיהא איכא וה"ה שלכתחילה אם לא התפלל מקודם צריך להתפלל אחר ד' שעות עד חצות. ובעבר במזיד טוב שיתפלל ויתנה שאם מצד הדין הוא פטור הוא בתורת נדבה. ואחר חצות אסור להתפלל תפלת שחרית אפילו אחר חצות בין עבר במזיד או טעה בשוגג ויש מקילין בהחצי שעה שאחר חצות ורוב אחרונים לא ס"ל כן. וכששגג או נאנס ולא התפלל קודם חצות ימתין אחר חצות חצי שעה ויתפלל מנחה ואח"כ שחרית בתורת השלמה ולא להיפך וגם דוקא בשגג או נאנס אבל במזיד אין לו תקנה. אמנם בדיעבד אם התפלל שחרית בחצי שעה זו שאחר חצות יצא וא"צ להתפלל שנית.

האיך שואלין בשלום קודם התפלה? כיון שהגיע זמן תפלה מעמוד השחר אסור לאדם להקדים לפתח חבירו ליתן לו שלום וה"ה אם הולך בכה"כ ממקום הקבוע לו למקום חבירו ליתן לו שלום וה"ה אם היה אביו או רבו. ואם יש לחוש לאיבת גברא אלמא אם יכול ליתן יד בלא אמירת שלום שפיר דמי וכשפגעו בדרך יש להקל בגברא אלמא גם באמירת שלום. אבל מותר לומר לכ"א צפרא דמרי טב ואפילו זה אינו מותר אלא כשהוצרך ללכת לראות איזה עסק ודוקא לראות אבל להתעסק ממש אסור קודם התפלה, וליתן לו שלום אף בכה"ג אסור, אבל אם אינו הולך אלא להקביל פניו קודם תפלה אפי"ן זה הלשון אסור. ואם אומר הרחום ירחמן או החנוך יחנך וכדומה שרי. וכן אסור לכרוע לו אפי"ן בלא משכים לפתחו. ואם התחיל לברך הברכות אין לחוש כל כך ומותר לכרוע כשאין משכים לפתחו אבל במשכים לפתחו בין לכרוע או נתינת שלום אפילו התחיל בברכות אסור. ואפילו במוצא חבירו בשוק לא יאמר לו אלא צפרא דמרי טב ולא יתן לו שלום אע"פ שרגיל ליתן לו שלום ואם התחיל הברכות אין לחוש כ"כ ומותר ליתן שלום. וכ"ז לפתוח לומר לחבירו שלום אבל כשחבירו שואל בשלומו מותר להשיב בכל ענין וכ"ש דמי שכבר התפלל מותר להשיב לפתחו של חבירו שלא התפלל ליתן לו שלום אע"פ שיצטרך להשיבו.

מאימתי אסור להתעסק בעסקיו קודם התפלה? אסור לו להתעסק בצרכיו או לילך לדרך עד שיתפלל תפלת י"ח ואפילו אם במקום שיבוא יהיה יכול ג"כ להתפלל עם הצבור בזמנו אעפ"כ אסור אך כ"ז שלא בשעת הדחק אבל בשעת הדחק יכול לילך מקודם לדרך ויתפלל בדרך ואפילו כבר הניח החמה ג"כ מותר בזה. וקודם אור הבוקר שרי לעשות מלאכה ומ"מ בחצי שעה שסמוך לאור הבוקר אין לעשות שום ענין עד שיברך סדר הברכות. ואפילו קודם מנחה ומעריב אם הגיע זמנם דינם כמו קודם שחרית עד שיתפלל.

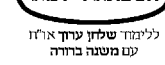
מה מותר לשנות קודם התפלה? אסור לאכול ולשתות קודם התפלה ואפילו טעמיה בעלמא אסור אבל מים מותר לשנות קודם תפלה ודוקא בלא צוקער אבל עם צוקער וכ"ש שכר אסור. וטיי"א וקאפ"ע מותר לשנות קודם תפלה בלא צוקער ובלא חלב ונהגין להקל לשתות עם צוקער ורק אם נותן הצוקער בתוך הטיי"א למתקן זה אסור קודם התפלה אבל אם לוקח מעט צוק"ר בפיו בעת השתייה ובלתי זה אין יכול לשנות הטיי"א מותר. ובנתינת הצוקער בתוך הטיי"א או לאכול מעט מיני תרגימא בעת השתייה אין שום צד להקל בזה קודם התפלה אם לא מי שצריך זה לרפואה. ומ"מ טוב שיאמר מתחילה עכ"פ פרשת שמע ישראל. ויש למנוע מלשתות הטיי"א בבוקר קודם התפלה באסיפת חבירים. וכ"ז מותר אפי"ן בשבת וי"ט ואינו אסור רק דוקא כשהגיע זמן קידוש ואחר תפלת מוסף אסור משום קידוש. וכן אוכלים ומשקין לרפואה מותר אפילו אוכלין ומשקין טובים אע"פ שאינו חולה גמור וכ"ש שמותר לשנות קודם התפלה הרקות ושיקויים לרפואה.

נגד איזה עבית אסור לקרות? גרף ועבית של חרס או של עץ שכפאו על פיו אסור לקרות כנגדו עד שיכסהו אבל של מתכות אפילו אינו רחוק מבפנים מהני כפיה. ואם כיסה על הגרף והעבית ור"ר נודף מהם בין שהוא של חרס ורחוק או של מתכת ואינו רחוק צריך להרחיק ד"א ממקום שכלה הריח ואם הוא של מתכת ורחוק די שירחיק עד מקום שיכלה הרי"ר. וירגיל האדם שיהא לו עבית של מתכות או זכוכית ויהיה רחוק ונקי ויטיל לתוכו רביעית מים כשמשתיין בו ואז מותר לו לברך אשר יצר וללמוד תורה אצלו ואם הוא נקי ואינו יוצא שום ר"ר ממנו אזי די שירחצוהו מע"ש לע"ש.

מה הוי הפסק להפסיק מהעבית? מותר לקרות ק"ש בבית ישיש בו צואה ומי רגלים או גרף ועבית כיון שהרחיק מהם כשיעור וכן אם כפה עליהם כלי אע"פ שהם עמו בבית אפילו יש קצת אויר בין הכלי לקרקע כגון שבוטט קצת מצד א' כל שהוא פחות מג"ט אמרינן לבוד והוי כמכוסה אבל אם הכלי פתוח למעלה אפילו פחות מג' אסור. ואם היה בבית מטה גבוה יו"ד והמחיצות מגיעות לארץ מכל הצדדים או עכ"פ שרגליה קצרות ואינן גבוהות ג"ט דהוי כלבוד וצואה או גרף ועבית עומד אחריו מטה מקרי המטה מחיצה ושרי לקרות לפני המטה וא"צ להרחיק ובלבד שלא יראה את הגרף וגם שלא יגיע לו ריח רע, וי"א דדוקא כשהמטה חוצצת מכותל לכותל אבל בלא"ה לא חשיבה מחיצה ויש מקילין דבמי רגלים שהיו על הארץ או בכלי שאינו גרף יש להקל לקרות ולברך נגד המחיצה אפילו אינה חוצצת אבל לא כנגד האויר. דפים הקבועים בכותל אע"פ שגבוהים י"ט ואפילו רוחב ד' טפחים לא הוי רשות לעצמו כיון שאין לו מחיצות המגיעות לארץ. וכן שולחנות שלנו שעומדים על רגלים שאין ברחבן ד' טפחים אע"פ שהן גבוהין י"ט לא הוי מחיצה להפסיק. גרף או אפילו מי רגלים העומד בין תנור לכותל אסור לעמוד בצד התנור ולקרות אע"פ שהתנור מפסיק אבל שאר כלי הבית שאינו מיוחד לבית מפסיקים וע"פ האופנים המבוארים לעיל גבי מטה. אם הגיה להגרף והעבית תחת המטה ומחיצות המטה מגיעין עד פחות מג' סמוך לארץ אפילו אם המטה בעצמה אינה גבוה יו"ד שרי לקרות לפני המטה ועל גבה וכ"ז כשאין מגיע ר"ר אבל כשמיגיע לא מהני כיסוי ולא הפסק מחיצה. ומטות שלנו שרגליהן גבוהות ג"ט צריך הרחקה מהגרף כדין.

על מה ובאיזה אופן מהני שפיכת ט' קבין? בעל קרי מותר כד"ת ובקריאת שמע ובתפלה בלא טבילה ובלא רחיצה דתשעה קבין ומ"מ מי שירצה לנהוג ולטבול תע"ב ודוקא אם עי"ז לא יעבור זמן ק"ש ותפלה ואפשר דאפילו אם עי"ז יתבטל מתפלה בצבור ג"כ אין נכון להחמיר בזה. ומ"מ יש אנשי מעשה שנוהגין בתקנה זו וטובלין א"ע לקריין ואם קשה עליו הטבילה ירחץ א"ע בט' קבין וארבעים סאה מים שאובים כשרים לטבילה זו וכן הט' קבין הוא ג"כ במים שאובים ואפילו משלשה כלים ובאופן שלא יפסיק משפיכת כלי א' עד שיתחיל השני אבל יותר מג' כלים אין מצטרפין לשיעור ט' קבין. והנך ט' קבין צריך שישפוך עליו אבל לא לטבול בתוכם בין אם הם בכלי או בקרקע ומ"מ אם נכנס חציו למקוה ולא הרכין ראשו לטבול חצי גופו אשר בחוץ רק שפכו עליו מלמעלה ט' קבין מועיל לטהר. בעת שפיכת הט' קבין על האדם יש לו לעמוד זקוף ושתי ידיו מונחים נגד לבו ולא ידחק אותם בחיבוק הרבה רק כריווח קצת ויזהיר לשופכים עליו שישפכו כנגד גופו ממש. ושיעור ט' קבין בקווארט שלנו צריך כ"ד קווארט בשעת הדחק שאין הכלים מחזיקין כ"כ יש להקל ביי"ח קווארט. וכן יש לזהר בכל זה אותם שנוהגים להטהר בער"ה ועיו"כ ע"י ט' קבין. ואף הנהגה טבילה לקרי דוקא בריא או חולה ששמש מטתו אבל חולה שראה קרי לאונסו פטור מכלום ואין לו רק לרחוץ אותו מקום שלא יהיה מלוכלך מש"ז וכן בריא שראה מים חלוקים פטור מכלום. אנו נוהגין היתר לעולם לאשה בימי נדתה ומברכות ומתפללות ולא יסתכלו בס"ת בשעה שמגביהים אותה להראות לעם ולא יכנסו לביה"ק עד שיטבלו.

מאימתי הוי זמן תפלת שחרית? זמן תפלת השחר מצוותה שיתחיל עם הנץ החמה אך כשמשכים לצאת לדרך וכה"ג שאר דחק ואונס דמותר להקדים לכתחלה עכ"פ ימתינו מלברך על התפילין עד שיכיר את חבירו הרגיל עמו קצת ברחוק ד"א דמקודם אסור לברך עליהן. ובחג השבועות שניעורין כל הלילה מותר להתפלל קודם הנץ. ומ"מ יש לזהר שלא לקרות ק"ש כ"כ בהשכמה דהיינו קודם שיראה את חבירו

הנהגת בענינך... מצא חבירו בביהמ"ד קודם התפלה היאך שואל בשלומו?   כל הזכויות שמורות וחדוד למתקדם גיל רשות © המחלקת המסלול

דפי שיעורים וטיבלאות

משנה ברורה
מן סימן פז סעיף ב
עד סימן פט סעיף ד

ח' כסלו

■ מחזור שינה אחת ■

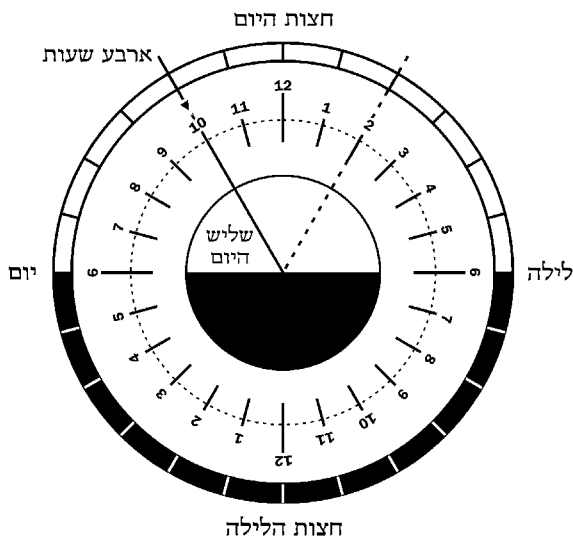
1800 466-7593

www.HilchusaDyoma.org

כל הזכויות שמורות
ואסור להעתיקם בלי רשות
© מהגות המפעל

דוגמא א'

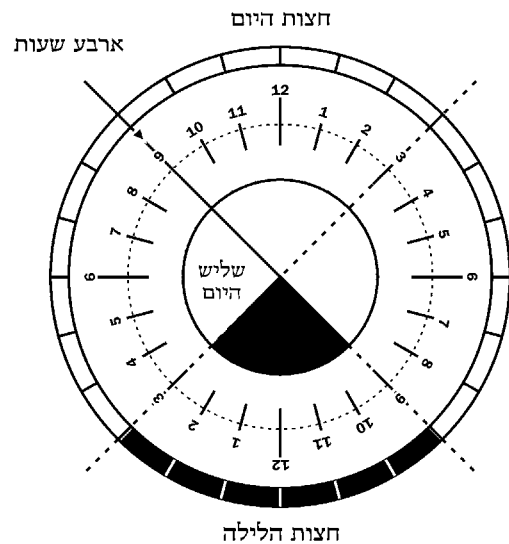

שעות שוות
פי' שכל יום מתחלק לייב שעות
שוות, ואין חילוק אם היום ארוך
או קצר

שעות זמניות

פי' שהיום מתחלק לפי אורך היום

דוגמא ב'

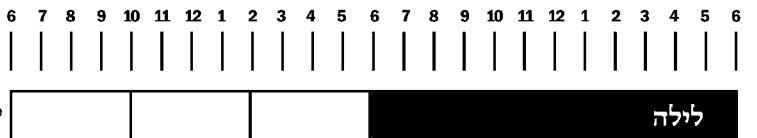
סימן פ"ט - שו"ע סעיף א'

ונמשך זמנה עד סוף ארבע שעות שהוא שלישי היום,
מ"ב ס"ק ה'

ואם היום ארך שמנה עשרה שעות, הוי שש שעות
על היום, וכשהיום ארוך תשע שעות הוי שלש שעות,
דלעולם משערין שעות אלו לפי ענין היום והם נקראין
שעות זמניות שהיום מתחלק לשנים עשר חלקים

שעות שוות

דוגמא ב'

שעות זמניות

יתפלל י"ח ג"כ בדרך מהלך או מיושב וכשנוסע בלילה ויכול לבוא במלון להתפלל שם מעריב נכון להתאחר להתפלל עד בואו שם ולא יתפלל בעודו בדרך אם לא שהוא ישן על העגלה ויש לחוש שמא בתוך כך יעלה עמוד השחר.

היכן אסור לעמוד בשעת התפלה? המתפלל לא יעמוד על גבי מטה ולא על גבי כסא ולא על גבי ספסל ואפי' אינן גבוהין ג' ולא על גבי מקום גבוה אלא א"כ היה זקן או חולה או שהיה כוונתו להשמיע לצבור וי"א דהיכא דיש בו משום ביערותא אפילו להשמיע לצבור אסור. ועכשיו נהגו שהמקום שהש"ץ עומד עליו הוא עמוק משאר בהכ"נ. שיעור מקום גבוה שאמר ג' טפחים אפילו הוא ארעא סמיכתא. היה גבוה ג' ויש בו ד' אמות על ד' אמות הרי הוא כעלייה ומותר להתפלל בו. וכן אם היה מוקף מחיצות אע"פ אין בו ד' על ד' מותר להתפלל בו. ובימה חדשה שבבהכ"נ שעדיין לא הוקפה מחיצות אסור להתפלל עליה ושמש שמקומו לעמוד שם בקביעות לצרכי בהכ"נ מותר.

דיני חלונות ביהכ"נ? צריך לפתוח פתחים או חלונות כנגד ירושלים וטוב שיהיו בבהכ"נ י"ב חלונות לאיזה צד שירצה ובתנאי שיהיה גם בצד שמתפלל לקבל ירושלים. וכ"ש כשמתפלל בבית ביחדי צריך לזוהר בזה.

באיזה מקום אסור להתפלל? לא יתפלל במקום פרוץ כמו בשדה ולא בחורבה ובמקום שהוא מוקף מחיצות אע"פ שאינו מקורה שפיר דמי. ואם נזדמן לו בית שאין בו חלונות ובקעה טוב יותר להתפלל בבית שאין בו חלונות. וכזוהר משמע דאף בעומד בצד הדרך במקום שאין מתיירא שיפסיקוהו עוברי דרכים יש להתפלל דוקא בבית. ועוברי דרכים לכ"ע מותרים להתפלל בשדה ומ"מ כשיש שם אילנות טוב יותר שיעמוד שם ביניהם ויתפלל אם אין קשה עליו איחור דרכו וכשהוא בביתו אין לסמוך ע"ז. ומוטב להתפלל בדרך מבחורבה ואם הוא מתיירא שיפסיקוהו עוברי דרכים יתפלל תפלה קצרה. ואם הם שנים מותר ליכנס בחורבה אם היא בריאה וחזקה ועומדת בשדה.

המתפלל מחוץ לביהכ"נ לאיזה צד יתפלל? לא יתפלל אחורי בהכ"נ אם אינו מחזיר פניו לבהכ"נ וי"א דאם עומד אחורי בהכ"נ בצד מזרח יהפך פניו מבהכ"נ ויתפלל לצד מזרח כמו שהצבור מתפללין וי"א שיתפלל לצד מערב פניו אל ההיכל וראוי לחוש לדברי שניהם שלא יתפלל אלא במערב ויחזיר פניו לבהכ"נ וגם כשמתפלל בשאר צדדים חוץ לבהכ"נ ואי אפשר לו להפוך פניו למזרח יש להחמיר שיחזיר פניו לב"ה ובאפשר עדיף טפי שיהפוך פניו למזרח, וכ"ז כשעומד בצפון בהכ"נ או בדרומו אבל כשעומד במזרח או במערבו אסור אף אם רוצה להטות עצמו לצפון או לדרומו ולכחילה מצוה להתפלל בבהכ"נ. וכל זה כשניכר שמחזיר אחוריו לב"ה אבל אם הוא מתפלל בבית הסמוך לב"ה פניו כנגד א"י כראוי ואחוריו לכותל ביתו שהוא כותל ב"ה וה"ה בעזרות הבנויות בכותל מזרחי מותר ומ"מ יותר טוב בעת שבונים העזרות לעשותו בצד אחר לא בצד מזרח. וי"א דכ"ז לא שייך אלא דוקא כשהצבור מתפללים תפילת י"ח והוא ג"כ מתפלל י"ח ויש חולקין.

מתי מותר לעבור לפני פתח ביהכ"נ? אסור לעבור חוץ לבהכ"נ בצד שהפתח פתוח בו בשעה שהצבור מתפללים ואם נושא משאוי או שלבוש תפילין או שיש ב"ה אחר בעיר או שרגילין בבהכ"נ הזה לעשות כמה מנינים או שיש לב"ה זה פתח אחר או שרוכב על הבהמה מותר. ויש להחמיר אפילו בעת ק"ש ופסוקי דזמרה.

אימתי מותר לאכול קודם עלה"ש? אם התחיל לאכול קודם עלות השחר צריך להפסיק כשעולה עה"ש אפי' היה בהיתר דהיינו שהיה יותר מחצי שעה עד עה"ש דבתוך הח"ש אסור להתחיל לאכול ודוקא באוכל יותר מכביצה או לשתות ככשיעור זה אבל בפחות מזה מותר עד עה"ש. וכזוהר כתב שאפילו קם בחצות הלילה אסור לטעום קודם שמתפלל ודוקא כשהיה ישן ואפשר דשתייה שרי ומדינא אפילו ישן מותר לאכול ולשתות ומ"מ נכון להתחלה לזוהר בזה אם אינו מוכרח.

האם מותר ללמוד קודם התפלה? אפילו ללמוד אסור להתחיל משיגיע זמן תפלה ויש מקילין לכתחילה אפילו אחר שעלה עה"ש כ"ז שלא הגיע זמן סמוך להנץ שראוי להתפלל בו לכתחילה אבל אם כבר התחיל קודם העה"ש אפילו אחר שהגיע הזמן שוב אינו פוסק אם ישאר לו שהות אח"כ להתפלל בזמן תפלה אך ק"ש י"א דצריך להפסיק ולקרואה כיון שהתחיל אחר שכבר הגיע זמנה ויש מקילין גם בזה אם לא שירא שיעבור הזמן. וכ"ז במי שרגיל להתפלל בבית מדרשו ביחידות ואינו רגיל לילך לבהכ"נ אבל מי שרגיל לילך לבהכ"נ מותר. ואם רגילין צבור להתאסף אליו שם גם בזה מותר. ואם אמר לחבירו שאינו לומד שאם יטרד בגירסא יזכרנו שלא יעביר הזמן מותר ללמוד. ואפילו יש לו שיעור קבוע מה שלומד אסור. ומי שהוא בדרך וכו' כיון שאסור ללמוד קודם שמתפלל מוטב שיתפלל ביחידות תיכף כדי שלא יתבטל מלימודו. ויראה לצמצם בעת שמברך על התפילין שיהיה יכול להכיר את חבירו ברחוק ד"א. ואם הוא מלמד לאחרים אפילו אם אינו רגיל לילך לבית הכנסת מותר ודוקא אם לא יעבור ק"ש עי"ז דאם ירא שיעבור הזמן מחוייב לקרותה מקודם.

איזה דברים אסור לעשות קודם התפלה? מותר להסתפר וליכנס למרחץ סמוך לשחרית דהיינו קודם שעלה עמוד השחר אבל משעלה עמוד השחר אסור. ובורסקי וסעודה אסור סמוך לשחרית כמו סמוך למנחה. ולקנות צרכי סעודה בע"ש קודם תפלה שרי. ואותן המלאכות שדרך בני אדם להשכים להם קודם עה"ש יש שמחמירים וסוברים דבחצי שעה שקודם עה"ש אסור ע"כ טוב שיאמר ברכות מקודם.

מתי מותר להתפלל קודם הנץ? בשעת הדחק כגון שצריך להשכים לדרך יכול להתפלל משעלה עמוד השחר וימתין מלקרות ק"ש עד שיגיע זמנה. ודוקא אחר שהאיר מזרח וכשרוצה אז לברך על התפילין אסור אפילו אחר שהאיר מזרח עד זמן שיכיר את חבירו ברחוק ד"א ואם הגיע הזמן הזה לכ"ע יקרא ק"ש ויתפלל בביתו כתקונה אף שעדיין לא הגיע החמה כיון שהוא שעת הדחק. ואם הוא בדרך במלון והשיירא שלו עומדים להתפלל קודם זה הזמן ומשער דעד ברכו יגיע הזמן יוכל הוא להתחיל ברכת ברוך שאמר ג"כ עמהם לע"ע בלא תפילין או שילבש תפילין בלי ברכה ואחר שיגיע בין ישתבח ליוצר יראה אם הגיע הזמן ימשמש בהן ויברך.

איזה עדיף סמיכות גאולה לתפלה או להתפלל מעומד? אם אפשר לו לקרות ק"ש על הדרך דהיינו שיתכוין בפסוק ראשון ואע"פ שאינו סומך גאולה לתפלה הכי עדיף טפי שיתפלל בביתו מעומד ממה שיתפלל בזמנה והוא מהלך ויסמוך גאולה לתפלה. ואם לא יוכל לכיין בדרך מותר לקרוא ק"ש בביתו ג"כ תיכף משעלה עה"ש אע"פ שעדיין לא הגיע עיקר הזמן. ורוב העולם מתפללין בדרך עם סמיכת גאולה לתפלה. אם הוא בדרך ומתיירא שיעבור זמן ק"ש יקרא ק"ש בלי ברכות וכשיבוא למלון יקרא עוד הפעם ק"ש עם ברכותיה ויסמוך גאולה לתפלה ואם הוא רואה שיעבור גם זמן תפלה

דפי שיעורים וטיבלאות

משנה ברורה
מן סימן פט סעיף ד
עד סימן צ סעיף ט

#1 ט' כסלו
■ מחזור שינה אחת ■

1800 466-7593

www.HilchusDiyoma.org

כל הזכויות שמורות

ואסור להעתיק בלי רשות
© מהגות המפעל

מ"ב ס"ק טז
דמיירי במתפלל באותו צד שהפתח
פתוח שם דהיינו בצד מערב לפיכך
אם מחזיר פניו כלפי בהכ"נ נמצא
שמתפלל לאותו צד שהצבור מתפללין
וע"כ לא נקרא רשע

מחזיר פניו
כלפי בהכ"נ

בית הכנסת

סימן צ' - שו"ע סעיף ז
ולא אחורי בהכ"נ...
ואחורי ב"ה הוא הצד שהפתח פתוח בו
והוא הפך הצד שפונים אליו הקהל כשמתפללים.

מחזיר פניו
מבהכ"נ

מ"ב ס"ק טז
אבל אם מחזיר פניו מבהכ"נ נמצא
מתפלל היפך מהצבור שהם מתפללין
למזרח והוא למערב וע"כ נקרא רשע

מ"ב ס"ק י"ז
ויש מפרשים בהיפך.
אחורי בהכ"נ היינו אחורי
כותל מזרח שאין שם פתחים
וכשעומד אחורי אותו כותל
ואחוריו כלפי הכותל
אע"פ שפניו כלפי רוח מזרח
ונמצא מתפלל לרוח שכל
הצבור מתפללין

מ"ב ס"ק י"ז
אבל אם מהדר אפיה לבי בנישתא
אע"פ שנמצא שהוא מתפלל
כלפי רוח מערב וכל הקהל
כנגד רוח מזרח לית לן בה
כיון שכל הקהל מתפללין
כלפי כותל מזרחי ששם
ההיכל והוא פניו ג"כ
כלפי אותו הכותל
איך לחוש:

דפי שיעורים וטיבלאות

משנה ברורה
מן סימן פט סעיף ד
עד סימן צ סעיף ט

#2 ט' כסלו
■ מחזור שינה אחת ■

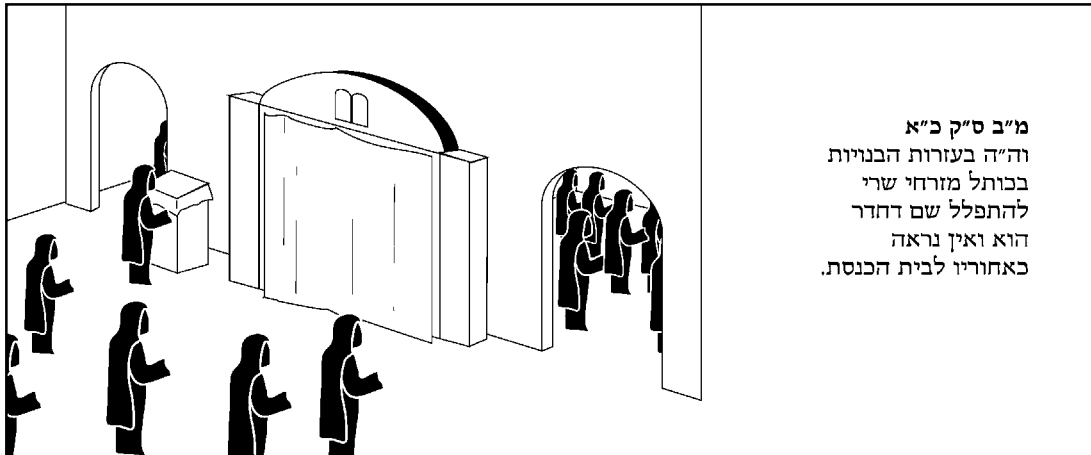
1 800 466-7593

www.HilchusaDyoma.org

כל הזכויות שמורות
ואסור להעתיקם בלי רשות
© מהגילת המפעל

סימן צ' - שו"ע סעיף ז'
אבל אם הוא מתפלל בבית הסמוך לבי"ה, ופניו כנגד א"י כראוי
ואחוריו לכותל ביתו שהוא כותל בי"ה, מותר, שאינו ניכר
שמחזיר פניו מבהכ"נ.

מ"ב ס"ק כ"א
וה"ה בעזרות הבנויות
בכותל מזרחי שרי
להתפלל שם דהדר
הוא ואין נראה
כאחוריו לבית הכנסת.

שם בעוד השמש על הארץ. ולאחריו צריך לחזור עד מיל כדי להתפלל ב"י. וכן בבוקר אם בדרך ההולכת לפניו בד' מילין יש מקום שמתפללין בעשרה ימתין עד שיגיע שם והוא שעי"ז לא יעבור זמן ק"ש ותפלה ודוקא בדרך ההולכת לפניו שבלא"ה יצטרך לבסוף לילך שם אבל בצדדין דינו כמלאחריו. והיושב בביתו דינו כמלאחריו ע"כ הדר בישוב תוך מיל למקום שמתפללין בעשרה צריך לילך בכל יום בבוקר להתפלל בעשרה אבל לא בערב. ובדרך אם נזדמן לו עשרה להתפלל מנחה אחר חצי שעה שאחר חצות רשאי

ביהמ"ד או ביהכ"נ איזה מהן עדיף? בית המדרש קבוע קדוש יותר מבהכ"נ ומצוה להתפלל בו יותר מבי"ה והוא שיתפלל ב"י וי"א דאפי' בלא י' עדיף להתפלל בבה"מ הקבוע לו ודוקא מי שתורתו אומנתו ואינו מתבטל בלאו הכי וכ"ש בלומד תורה כרבים עם תלמידים שאין לו לבטל מלימודו לילך לבי כנישתא ואפילו הכי לא ירגיל עצמו לעשות כן. ואפילו אם בבהכ"נ איכא רוב עם מותר להתפלל בביהמ"ד וה"מ למי שלומד בו וכדי שלא יבטל מלימודו לילך לבהכ"נ הא בלא"ה רוב עם עדיף וזה דוקא בבה"מ שקבוע ליחיד ללימוד אבל בה"מ שקבוע לרבים ללימוד התורה מוטב להתפלל בו בעשרה יותר מבהכ"נ שיש בו רוב עם אפילו מי שאינו לומד בו כלל. ולא יעסוק בתורה בבי"ה בזמן שהציבור אומרים סליחות ותחינות וכן בשעת קה"ת. ואם כבר התפלל ואינו עומד שם אלא לענות הקדישים והקדושות עוסק בתורה ואינו חושש.

מהו נקרא מחיצה שלא להתפלל נגדו? צריך שלא יהא דבר חוצץ בינו ובין הקיר ואפילו אם הוא רחוק מן הקיר שעומד באמצע בהכ"נ ג"כ יש לזוהר שלא יחוצץ בינו לקיר ואם החיציה הוא חוץ לד"א ממנו רשות אחרת היא ושרי. ודבר קבוע כגון ארון ותיבה אינם חוצצים ומטות שלנו העשויות לשכיבה ואין דרך לטלטלן ממקום למקום נקראות דבר קבוע ואינם חוצצות ויש חולקין וטוב להחמיר בדאפשר. וכל דבר שהוא צורך תפלה אפילו הוא גדול הרבה אינו חשוב הפסק כגון השולחן שבבית שמניחין עליו הסידור. ולא חשיב מחיצה רק בדבר גדול שגבהו י' ורחבו ד' אפילו אם אינו רחב ד' רק למעלה ולא למטה אבל דבר קטן לא חשיב הפסק ויש חולקין ומ"מ ספסלים שבבה"כ לכ"ו ע"א לא חשיב הפסק. ובעלי חיים חוצצים ואדם אינו חוצץ. ואין זה אלא למצוה מן המוכרח ולית ביה איסורא כשא"א בענין אחר, וכשמתפללין בעשרה באיזה הדר וא"א לכל אדם לעמוד בלי חיציה לכותל אל יעכב התפילה בשביל זה לילך לחדר אחר להתפלל ומ"מ יעצים עיניו או יתפלל מתוך הסידור ולא יביט לחוץ. יש לזוהר בדאפשר שלא להתפלל אחורי אדם ובא"א בענין אחר מותר לכתחלה אלא שהמדקדק במעשיו יראה שיהיה לו מקום קבוע נגד הכותל.

מהו להתפלל נגד ציורים? הבגדים המצויירים אע"פ שאינם כולטות אין נכון להתפלל כנגדם ואם יקרה לו להתפלל כנגד בגד או כותל מצויר יעלים עיניו ואם הבגדים אין מצויירים ותלויים על הכותל שרי להתפלל נגדם. ואסור ג"כ לצייר ציורים בספרים שמתפללין בהן. אבל בגדים שמצוייר עליהם דברי תפלות אפי' לישב עליהם בבי"ה אסור ואפילו בביתו אסור. ויש לזוהר שלא לצייר בכותל בה"כ ציורים נגד פניו של אדם אלא למעלה מקומת איש. אסור להתפלל כנגד המראה אף בעינים סתומות.

מהו להתפלל לפני ואחורי רבו? לא יתפלל בעד רבו ולא אחורי רבו ולא לפניו. ורבו היינו שרוב חכמתו הימנו או גדול הדרו וה"ה אביו. וכ"ז לא מיירי אלא להתפלל ביחיד אבל בצבור אם כך הוא סדר ישיבתו המנהג להקל להתפלל לפניו או אחריו וטוב להחמיר ולכתחילה כשקובע לו מקום מאחורי רבו ירחיק כשיעור ד"א וג' פסיעות. ואם הרחיק ד' אמות מותר ולפניו סגי בד"א מצומצמות אבל לאחוריו בעינין ד"א וג' פסיעות.

מי פטור מלהתפלל עם מנין? ישתדל אדם להתפלל בבי"ה עם הציבור אפילו אם יש לו עשרה בביתו ואפילו היה בהם חוטאים לא ימנע מלהתפלל עמם. ואם הוא אנוס שאינו יכול לבוא לבי"ה יכוין להתפלל בשעה שהציבור מתפללים ואם מתפלל מוסף בשעה שהציבור מתפללין שחרית לא יקרי בשעה שהציבור מתפללין ואם מתפלל עמהם בבהכ"נ יקרי תפלת הצבור. ואם הוא אנוס ממוין שיהיה לו הפסד ממוין יכול להתפלל בביתו ביחיד או בבהכ"נ בלא צבור אם טריחא ליה מילתא לאסוף עשרה אבל משום מניעת ריוח לא ימנע מלהתפלל עם הצבור. ובעל תורה אף שעוסק בלימוד מ"מ איכא חשדא וחילול השם אם לא יתפלל במנין. וה"ה בני אדם הדרים בישובים ואין להם מנין מ"מ יתפללו שחרית וערבית בזמן שהציבור מתפללים ובמעריב צריך להמתין עד צאת הכוכבים, ובימות הקיץ שהציבור מאחרים תפלת שחרית והדר בישוב אסור אפילו ללמוד מוטב שיתפלל תיכף בהנץ החמה. וכן אם נאנס ולא התפלל בשעה שהתפללו הציבור והוא מתפלל ביחיד אעפ"כ יתפלל בבי"ה ואם הוא ת"ח ויש חשש חילול השם כשיבוא אחר התפלה בבהכ"נ יתפלל בביתו.

שני מנינים איזה מהן עדיף? אם יש לו שתי בתי כנסיות ואחד יש בו ברוב עם מצוה להתפלל בו יותר. ואם יש בבהכ"נ של רוב עם רוב בלבול ואין אדם שומע לא תפלה ולא קה"ת מוטב להתפלל בביתו בעשרה. ובהכ"נ ביחיד ובביתו בעשרה תפלת צבור עדיף ואפילו יכול לשמוע קדיש וברכו. תפלה בצבור הוא תפלת י"ח דהיינו שיתפללו עשרה אנשים שהם גדולים ביחד ולא רק לשמוע קדיש וקדושה וברכו. מי שהולך בשבת וי"ט בהשכמה להתפלל במנין עשרה ובאותו מנין מתפללים גם תפלת מוסף תיכף אחר תפלת שחרית ויש זמן אח"כ לילך לבהכ"נ יותר טוב לילך להתפלל מוסף עם הצבור בבהכ"נ דכרום עם הדרת מלך ודוקא אם מקום מיוחד לתפלתו הוא בבהכ"נ אבל אם אין מקומו מיוחד להתפלל בבהכ"נ טוב יותר שיתפלל כל התפלה במקום אחד. תפוס שהשר נתן לו רשות יום אחד להתפלל עם הצבור במנין איזה יום שירצה יתפלל אותו יום תיכף ולא ימתין על יום כיפור או פורים.

האם מותר להקדים תפלתו קודם הציבור? כשעומד עם הצבור אסור לו להקדים תפלתו לתפלת ציבור ואפילו רוצה לצאת חוץ לבהכ"נ אלא אם כן השעה עוברת ואין הציבור מתפללין לפי שמאריכים בפיוטים וכו' או אפילו בבהכ"נ שרי וי"א דדוקא שהזמן קצר כ"כ שבעוד שילך לביתו יעבור זמן תפלה אבל אם יש זמן ילך לביתו ויתפלל ביחיד וי"א דביוצא מביהכ"נ מותר גם בשביל לימוד התורה אבל בלא שעה עוברת יתפלל הפיוטים והתחינות עם הציבור ולא יפרוש מן הציבור אפילו לעסוק בדברי תורה. ואם חלש לבו יכול להתפלל בביתו קודם הצבור ובבהכ"נ אסור ואם הוא חולה או אנוס אף בבהכ"נ שרי.

מתי צריכין לרוץ בדרך לביהמ"ד? מצוה לרוץ כשהולך לבית הכנסת עד פתח בהכ"נ דבבהכ"נ עצמה אסור לרוץ וכן לכל דבר מצוה אפילו בשבת שאסור לפסוע פסיעה גסה וכ"ש שלא לעמוד באמצע הדרך להסיה עם חבירו באיזה חפצי עצמו. ועיקר הריצה יהיה כשבא סמוך לבהכ"נ דהוי מינכר ובשחרית שהולך עם טלית ותפילין בידו תמיד מינכר הוא ומ"מ ברחוב עכו"ם לא ירוץ. אבל כשיוצא מבית הכנסת אסור לרוץ ולא לפסוע פסיעה גסה בד"א כשהולך לעסקיו אבל אם יוצא ע"מ לחזור מצוה לרוץ וכן ביוצא מבהכ"נ לביהמ"ד כדי ללמוד תורה.

עד כמה צריכין להלוך להתפלל עם מנין? ההולך בדרך והגיע לעיר ורוצה ללון בה אם לפניו עד ד' מילין מקום שמתפללים ב"י צריך לילך שם באופן שלא יצטרך לילך יחידי וגם שעוד היום גדול שאפילו אם ילך עד שם יוכל להגיע

קדושה. ואם בשעת ק"ש וברכותיה נתעורר בין לקטנים בין לגדולים קורא כדרכו עד שמ"ע אבל שמ"ע דהוא ענין אחר אסור לו לומר ויפסיק בברכת אמת ויצבי לצאת לנקביו כדי שיהיה יוכל אח"כ לסמוך גאולה לתפלה ויותר טוב אם יכול לצאת בין הפרקים. וכן אם נתעורר לו תאוה קודם שהתחיל הברכות ק"ש אסור לו לאמר שוב הברכות ק"ש קודם שיבדוק את עצמו, וברכו שיך לברכת ק"ש ואחר ברכו נחשב כאמצע פרק של יוצר אור ואם נתעורר לו תאוה בסוף פסד"ז אסור לו לומר ברכו אם לא שיכול להעמיד עצמו עד פרסה. ודוקא שאינו מתאוה כל כך דאית ביה משום כל תשקצו אבל בלאו הכי יותר טוב להפסיק ואם רצה להרחיק ולהטיל מים עושה ואף שיכול להעמיד עצמו עד שיגמור יותר טוב שיפסיק בין לגדולים ובין לקטנים. ובצבור לכו"ע אין להפסיק באמצע התפלה ואפילו ביחיד יש לסמוך דלא יפסיק וי"א דאם יש בו משום כל תשקצו יכול להפסיק ועכ"פ גם לדידה אין עליו חיוב להפסיק כיון שיכול לעצור עצמו עד שיגמור התפלה. ואם א"א לו לעמוד עד שיגמור שמ"ע מותר לו לצאת ולפנות באמצע רק שלא יפסיק בדבור ואח"כ לא יצטרך לחזור לראש כיון שקודם התפלה לא היה צריך לנקביו. והוא שלא ישהה ע"י היציאה כדי לגמור כל התפלה.

דין רחיצת ידיו קודם התפלה: צריך לרחוץ ידיו במים אם יש לו ואין הנגיב מעכב בזה ואם אין לו צריך לחזור אחריהם עד פרסה ודוקא כשיודע שהם מלוכלכות. ואם יצטרך עי"ז לילך אח"כ יחידי או שלא יוכל עי"ז להגיע למחוז חפצו בעוד יום א"צ לחזור כלל. והני מילי כשהוא הולך בדרך והמים נמצאים לפניו וכ"ש כשהוא יושב בביתו דחייב לחזור לכתחלה אחר מים אם יודע שידי מלוכלכות אבל אם צריך לחזור לאחוריו למקום מים עד מיל חוזר יותר ממיל אינו חוזר ומיל עצמו דינו כיותר ממיל. ורוכב דינו בכל זה כמהלך ברגליו ואין חילוק בין דרך רע לטוב. וכ"ז דוקא כשיודע בודאי שימצא שם מים אבל בספק לא. ואם מתירא שיעבור זמן התפלה וכ"ש זמן ק"ש ינקה ידיו בצרור או בעפר או בכל מידי דמנקה ובק"ש י"א דתיכף משהגיע התחלת זמנה אם אין לו מים מנקה ויקרא ולא ימתין על מים. ואם הוא במקום שיש שם עשרה שמתפללים ואם יחזור אחר מים יעבור זמן תפלת הצבור אף שיש לו שהות א"צ לחזור וינקה במידי דמנקה. והיכא דצריך ליטול ידיו ולא נטל וגם לא נקה אותן בצרור אין חוזר ומתפלל. רחץ ידיו שחריית והסיד דעתו צריכים נטילה לתפלה אם יש לו מים אע"פ שאינו יודע להם שום כללך ולא יברך ואם אין לו מים מזומנים אין צריך לחזור וליטול ואעפ"כ צריך לנקות אותן במידי דמנקה. ודוקא בסתם ידים אבל אם נגע במקום מטונף וכ"ש כשעשה צרכיו אף בתפלת המנחה צריך לחזור אחר מים. ואפ"י היו ידיו מלוכלכות ונטולן לתפלה אינו מברך. ולתורה ולברכות ולק"ש סתם ידים כשרות הן וי"א דלק"ש פסולות סתם ידים:

איזה מקומות מיקרי מקום מטונף? מקום מטונף היינו מקומות המכוסין באדם לפי שיש בהם מלמולי זיעה וכן אם חיכך הראש ולכן אסור ליגע במקומות אלו בשעה שעומדים בתפלה או עוסק בתורה וכן בצואת האוון והאף כ"א ע"י בגדו ויש מקילין בזה. ובדיעבד די בנקיון בעלמא לתורה ולברכות אע"פ שיש לו מים. ואם נגע בטיט ורפש צריך להחמיר לכתחלה:

כמה צריך לשהות קודם ואחר התפלה? ישהה שעה אחת קודם שיקום להתפלל ושעה אחת אחר התפלה מיהו זה לחסידים ולשאר עם די בשעה מועטת שישא קודם שיתחיל שהוא כדי הילוך ח' טפחים. אם יכול להתעכב עד שלא ישאר עשרה כה"כ טוב לו וגם הישיבה כה"כ הוא מצוה בפני עצמה. העוסק בצרכי צבור כעוסק בתורה דמי לענין לעמוד מתוכו להתפלל ובלבד שיהא דומה להלכה פסוקה שלא יהא בה דבר של טרדה ומ"מ אין לבטל תפלת הצבור משום זה וכ"ש אם מתיירא שיעבור הזמן דרשאי להתפלל. וי"מ דהיינו לענין דאינו צריך לפסוק להתפלל. ואפילו אם יעבור זמן התפלה אם אין שם מי שישתדל אלא הוא וא"צ להתפלל מנחה שתים בשביל תשלומי שחריית.

השתין תינוק באמצע התפלה מה יעשה? היה עומד בתפלה או ק"ש ושאר דברי קדושה והשתין תינוק בבהכ"נ אישתוק עד שיביאו מים להטיל על המי רגלים או יהלך לפניו ד' אמות או לצדדיו או יצא מב"ה ויגמור תפלתו. ויותר טוב לילך למקום אחר ולא לשתוק שמא ישהה כדי לגמור את כולה ויצטרך לחזור לראש בתפלה. ואם מתירא שמא ישהה כדי לגמור את כולה וי"א לו להרחיק ד"א מותר להתפלל כשכבר עומד בתפלה. אבל אסור להפסיק בדבור להביא לו מים ואפילו אם גם אחרים עומדים בתוך הד"א של המי רגלים ומתפללים אין לו להפסיק בדבור בשבילם להודיעם. ואם תינוק טינוף צואה כה"כ באמצע תפלה ואחרים עומדים שם ומתפללים ואינם יודעים מזה אם א"א בענין אחר להודיעם אלא בדבור מותר להפסיק בדבור ודוקא אם אין לו כמה לכסות אבל אם יש לו כמה לכסות בין בצואה ובין במי רגלים אסור להפסיק ואפילו לזון ממקומו אם אין מגיע לו הריח רע:

האם מחויבין לאזור הגורה להתפלל? צריך לאזור אזור בשעת התפלה אפילו יש לו אבנט של מכנסים אבל שאר ברכות וק"ש מותר לברך בלא הגורה מאחר שיש לו מכנסים או אם בגדיו מונחים דבוקים ממש על הבטן ומפסיקים בין לבו לעורה. בדיעבד אם התפלל בלא אזור יצא וי"א דדוקא מי שרגיל כל היום בחגורה אבל מי שהולך כל היום בלא חגורה גם בשעת תפלה א"צ לחגור. ומיהו מדת חסידות אף כה"ג. נהגין לכסות הראש עד עינים בטלית מצוה בשעת תפלת י"ח. ואסור להסתכל בחוץ בשעת שמו"ע:

מה מותר ללבוש בשעת התפלה? לא יעמוד באפונדתו ולא בראש מגולה ולא ברגלים מגולים אם דרך אנשי המקום שלא יעמדו לפני הגדולים אלא בבתי רגלים מיהו אם הבגד ארוך שחופה את הרגלים או בארצות שעומדי' שם ג"כ בפני גדולים יחף אין לחוש אפילו הבגדים קצרים ונראין הרגלים. וכן אין נכון להתפלל בקאפטיין ובגד התחתון או בשלאף ראק. צריך להשים בעת התפלה כובע בראשו כדרך שהולך ברחוב ולא ככובע הקטן שתחת הכובע וכ"ש שלאף מיץ. אין להתפלל בבתי שוקיים של פשתן לבד ומכ"ש כשלושבין סנדל והעקב מגולה. גם אין ללבוש בעת התפלה בתי ידים שקורין הענטש"ך כדרך עובדי דרכים ואפילו בבתי שוקיים של צמר לבד ג"כ אין נכון והכל תלוי לפי מנהג המקומות. אין לכנס לבהכ"נ במנעלים ארוכים והיינו שטיוויל ואם דרך אותו המקום לעמוד כך בפני גדולים מותר:

מתי מחויב לנקות את עצמו קודם התפלה? היה צריך לנקביו אל תפלל ואם התפלל תפלתו תועבה וצריך לחזור ולהתפלל י"א דדוקא לגדולים אבל לקטנים בדיעבד אין צריך לחזור ולהתפלל ויש חולקין וה"מ שאינו יכול לעמוד עצמו שיעור הילוך פרסה אבל אם יכול להעמיד עצמו שיעור פרסה יצא בדיעבד ואפ"י אם אח"כ תיכף אחר התפלה הלך ועשה צרכיו והיה בתוך שיעור הזה יצא אבל לכתחלה לא יתפלל עד שיבדוק עצמו תחלה יפה. ואפילו אם עי"ז שינקה את עצמו לא יהיה יוכל להתפלל עם הצבור טוב יותר להתפלל ביחידי בגוף נקי ואם רואה שע"ז שיבדוק יעבור זמן תפלה לגמרי מותר להתפלל אם הוא משער בעצמו שיוכל לעצור שיעור שעה וחומש. וכל הנצרך לנקביו אסור אפ"י בדברי תורה וכ"ש בק"ש ושאר ברכות כל זמן שגופו משוקץ מן הנקבים. אפילו אם אינו מתאוה כ"כ כיון שאינו יכול לעמוד עצמו עד פרסה ובדיעבד אין צריך לחזור ולקרות. ובפרסה מותר אפילו בק"ש ויש מחמירין בזה. ואם הוא מלמד תורה לרבים או דורש ובאמצע נצטרך לנקביו אפילו גדולים מותר לו לשהות עצמו:

נצרך לנקביו באמצע התפלה מה יעשה? אם באמצע תפלתו נתעורר לו תאוה וקודם התפלה בדק עצמו או שלא היה צריך לנקביו כלל יעמיד עצמו עד שיגמור ולא יפסיק ולאחר שסיים שמ"ע אסור לו להעמיד עצמו עוד ולומר

במלון יודע הוא שלא ימצא קרן זוית שלא יכללוהו מוטב להתפלל בדרך מיושב או מהלך ומ"מ אם יכול להתפלל במלון בבקעה או בחצר או בגינה מוטב:

האיך מסדרין האברים בשעת התפלה? יכוין רגליו זה אצל זה בכיון כאלו אינם אלא א' ובדיעבד אפילו אם לא כיון רגליו כלל יצא. ואפילו אם הוא יושב בעגלה יכוין רגליו ואל יסמוך או לאחוריו ולא יהא מוטה לצדדיו ואל יפשוט רגליו ואל ירכיבם זה על זה אלא יושב וראשו כפוף. כשעומד להתפלל ילך לפניו ג' פסיעות דרך קרוב והגשה לדבר שצריך לעשות ואין צריך לחזור לאחוריו כדי לילך לפניו אבל מנהג העולם לילך לאחוריו. צריך שיכוף ראשו מעט שיהיו עיניו למטה לארץ ויחשוב כאילו עומד בבית המקדש ובלבו יכוין למעלה לשמים וקודם שיתחיל להתפלל יסתכל בחלונות כלפי שמים כדי שיהא לבו נכנע. אין לעשות תנועה משונה וביחיד רשות ולא בצבור ובפרט להרים קול וכדומה. כל מי שאינו עוצם עיניו בשעת תפילת י"ח אינו זוכה לראות פני שכינה בצאת נפשו אך אם מתפלל בסידור ועיניו פקוחות כדי לראות בו מותר:

מה אסור לאחוז בשעת התפלה? כשהוא מתפלל או בשעת ק"ש ופסוקי דמזרה לא יאחוז בידו תפילין ולא ספר מכתבי הקודש וה"ה כל ספרים שלנו ולא קערה מלאה ולא סכין וככר ומעות אף אם הם צרורין אם לא שאוחזן באופן דליכא למיחש שמא יאבדו וי"א דדוקא הני שאם יפלו יש בהם הפסד אם יזיקו לו אבל שארי דברים מותר לאחוז וי"א שאין ליטול שום דבר בידו בשעת התפלה, ואסור להושיב תינוק לפניו בשעת תפלה, ולולב בזמנו מותר לאחוז בידו. ובדיעבד בכ"ז א"צ לחזור ולהתפלל אם לא שיוודע שעי"ז לא כיון באבות. ומותר הש"ץ להחזיק הס"ת בידו בשבת כשאומר יקום פורקן וכן מותר להחזיק בשעה שמברכים החודש. צ"ע אם מותר ליקח תפילין וס"ת בידו היכא דמתירא מפני גנבים דאפשר דהתירו לו. ספר על הארץ ואינו יכול לכיון מותר להגביהו כשיסיים הברכה שהוא עומד בה ואי לא"ה לא יפסיק וכ"ש שאין לקרוץ באצבע וכיוצא בשעת תפילה, אם התחיל להתפלל ש"ע ונתבלבל מותר לילך למקום הידוע לו ליקח משם סידור:

מה הדין לאחוז סידור או מחזור? מותר לאחוז מחזור תפלות בידו בשעה שמתפלל ומ"מ אם לא היה בידו קודם שהתחיל לא יחזור אחריה בתפלה ליטלו אלא אם כן היה במקום מיוחד שהוא מוכן או מותר ליטלו אפילו בתוך התפלה. ויש לזהר למי שמתפלל מתוך הסיוד שירשום תחילה כל המקומות שצריך להתפלל באותו תפילה ולא יחפש אחריהם בשעה שמתפלל. ואף בחזרת הש"ץ נכון הוא שיהיה הסיוד פתוח לפניו להיות אזינו פקוחות על מה שאומר הש"ץ:

הצריך לגהק ולפקה ולרוק בשעת התפלה מה יעשה? לא יגהק ולא יפהק ואם צריך לפהק מתוך אונס יניח ידו על פיו שלא תראה פתיחתו ובגיהוק אי"צ להניח ידו. ולא יניח ידו על סנטרו בשעת התפלה. והזנים העושים כן בשעת הזמר מותר אבל שלא בשעת הזמר אסור. אסור לו לרוק ואם א"א לו שלא לרוק מבליעו בכסותו בענין שלא יהא נראה כגון בבגד תחתון אבל בבגד עליון כיון שהרוק נראה אסור ואם הוא אסטניס ואינו יכול להבליעו בכסותו זורקו לאחוריו אבל לא כלפי מעלה. ואם א"א לזרוקו לאחוריו זורקו לשמאלו ואחר הרקיקה ימתין כדי הילוך ד"א אבל לא יזרוק לימינו וכל שכן לפניו דאסור ומ"מ אם א"א לו לרוק אלא לפניו או לימינו והוא מצטער בתפילה ע"י שאינו יכול לרוק מותר לו לרוק לימינו ואפילו לפניו. וכל שאסור בתוך התפילה אסור אפילו בתחוננים שלאחר התפילה:

לאיזה צד מתפללין? אם מתפלל לרוח משאר רוחות יצדד פניו לצד א"י אם הוא בח"ל, ולירושלים אם הוא בא"י, ולמקדש אם הוא בירושלים. ואנו שמחזירין פנינו למזרח מפני שאנו יושבים במערכה של א"י ונמצא פנינו לא"י. ולפי שצריך להתפלל לצד מזרח נהגו לקבוע ההיכל שס"ת בתוכו ככותל מזרחי ואם א"א לו לקבוע במזרח יקבע בדרום ועכ"פ לא למערב ומיהו אפילו קבעו ההיכל ככותל אחר צריך להתפלל להחזיר פניו למזרח. ואם עמד לצפון או לדרום והזכירו לו אסור לעקור רגליו להפוך למזרח אלא יעקם פניו למזרח ודי בזה אפי' אם מתפלל עם אחרים שפניהם למזרח ואם א"א או שעומד פניו למערב יכוין לכו"ל לק"ק ולא יעקור רגליו אך אם מתפלל בכה"כ דאוושא מילתא יהפוך א"ע לצד הקהל. בה"כ שהעמידו בו את ארון הקודש לצד דרום העולם וכולם מתפללים נגד ארון הקודש אף שהוא שלא כהוגן מ"מ הבא להתפלל שם תפלל לצד שהצבור מתפללין אך יצדד פניו למזרח. אין עושיין מקום הארון וצד התפלה נגד זריחת השמש ממש רק מכוונים בערך חצי שעה או שעה אח"כ שאז השמש כבר נדה הרבה ממקומה ומשערים כ"ז בעת שיחול תקופת ניסן או תשרי או שבוע אחת קודם לזה.

במדינותינו לאיזה צד מתפללין? במדינותינו שאין אנו יושבין במערכה של א"י מכוון רק נוטה ג"כ לצפונה שיעמידו כותל בהכ"נ נוטה קצת לצד מזרחית דרומית של העולם שאז תעמוד מכוון כנגד א"י ובהמ"ק וקדשי קדשים וכן כל מדינה לפי תחנותה יעמידו בהכ"נ לפי דרכם ואם מזדמן למקום שהכותל הוא כנגד המזרח הוא מצדד פניו נגד מזרחית דרומית אך אם מזדמן לו שעומד ומתפלל בצד דרום אה"ק לא יעשה כן. ובמקומות שעושיין הכותל ממש נגד המזרח טוב לעשות מקום הרב לצפון אה"ק כדי שיוכל להדרים ויחכים בדברם א"א להדרים ובמקומות שכותל ביהכ"נ הוא נגד דרומית מזרחית ראוי להושיב הרב לימין הארון אם לא להסיר מחלוקת אל יקפיד. ומי שרוצה לקיים אמרם הרוצה להעשיר יצפין או להחכים ידרים יעמוד למזרח ויצדד פניו לדרום או לצפון ובמקומות שהכותל הוא לצד מזרחית דרומית א"צ להדרים וגם א"א להצפין דהופך פניו מא"י:

דיני עמידה וסמיכה בשעת התפלה: יש לזהר שלא לסמוך עצמו לעמוד או לחבירו בשעת תפלה וסמיכה במקצת שאם ינטל אותו דבר לא יפול שרי וי"א דבכל גווי אסור ובמקום הדחק יש להקל. וחולה שברי לו שיוכל לכיון בעמידה ע"י סמיכה יעשה כן ואם לאו יתפלל מיושב. חולה מתפלל אפי' שוכב על צידו והוא שיכול לכיון דעתו. ואם א"א לו להתפלל יהרהר בלבו ואפשר דיוצא בזה בדיעבד וא"צ לחזור ולהתפלל אפילו אם הבריא בזמן תפלה. ואם אינו יכול לכיון דעתו קורא ק"ש לבדה אם אפשר לו. וזקן שאינו יכול לעמוד ישב במקומו ויתפלל ואם יכול לעמוד במקום הכריעות כדי שיהיה כורע מעומד יעמוד שם:

אין לו ברירה רק להתפלל מיושב מה יעשה? מי שהוכרח להתפלל מיושב או מהלך בדרך אפי' כשיוכל א"צ לחזור ולהתפלל שנית ומ"מ אם הוא רוצה יכול להתפלל שנית בתורת נדבה אם הוא בטוח שיכוין לבו בתפילתו וא"צ לחדש בה דבר, והפרמ"ג כ' שאין כדאי להתפלל היום נדבה. ומי שבא בדרך והוא סמוך למלון אם יכול להסתלק מן הדרך במקום שלא יפסיקוהו עוברי דרכים יסתלק שם ולא יתפלל במלון של עובדי כוכבים אבל אם א"א לו להסתלק מן הדרך במקום שלא יפסיקוהו יתפלל במלון באיזה קרן זוית. ואם בכותל מזרחי שם תולים גילולים אל יתפלל לאותו צד אלא לצד אחר אע"פ שאינו מזרח. ואם א"א להסתלק מן הדרך וצריך להתפלל מהלך או מיושב וגם

דיני שלא יגהק ושלא יפהק בשעת התפילה - סימן צ"ז

הטעם	לא יעשה	הטעם	יעשה	האופן / הדין
דהגהק ברצון הו"ל מגסי הרוח - שאין פתיחת פיו רב כ"כ וג"כ שרק לזמן מועט (מ"ב א' ש"ע הרב א')	לא יגהק מרצון - והמפקח מחמת אונסו אפשר שלא צריך להניח ידו על פניו (ש"ע א' מ"ב א')	דלאנסו ליכא איסור (מ"ב א')	אם צריך מחמת אונסו (מ"ב א')	לגהק בתפלה (פ' מוציא מגופו לפיו נפחיה מתוך שבעו)
דהמפקח ברצון הו"ל מגסי הרוח (ש"ע הרב א')	לא יפהק מרצון (ש"ע א')	דלאנסו ליכא איסור - שלא יראה פתחתו שפתחתו רב ולזמן רב (ש"ע א' מ"ב א')	אם צריך מתוך אונסו - ויניח ידו על פיו (ש"ע א')	לפהק (פ' פותח פיו להוציא ריח הפה)
דהוי דרך גסות (רמ"א א')	אסור בשעת תפלה שלא בשעת הזמיר (רמ"א א')	שאינם מתכוונים לגסות אלא להנעים הקול (מ"ב ב')	מותר לחזונים בשעת הזמיר (מ"ב ב')	להניח ידו על סנטרו (לחי התחתון) בשעת תפלה
דכל זמן שלא פסע הוי לה כעומד לפני נמלך (מ"ב ג')	בשעת תפלת שמו"ע ואפילו בתחנונים שלאחר התפלה אסור (מ"ב ג')	שאינו חמור כבית המקדש	שלא בשעת תפלת שמו"ע מותר (סי' צ' מ"ב מ"ד)	לרוק בביהכ"נ על הארץ
שהרוק נראה ומאוס (מ"ב ה')	לא יבליעו בבגד העליון (מ"ב ה')	שלא יהא נראה (ש"ע ב')	אם הרוק מצערו מבליעו בכסותו בבגד התחתון (ש"ע ב' מ"ב ה')	להבליע הרוק בכסותו אם אי אפשר שלא ירוק
דמאוס (מ"ב ה')	וי"א שגם בזה צריך שלא יהא נראה הרוק (מ"ב ה')	דכיון שעשוי לכך אין בו מאוס (מ"ב ה')	אפשר אפילו הרוק נראה מותר (מ"ב ה')	להבליע הרוק ב"פאציילעס" שלובשים במדינתנו
דימין חשוב יותר והשכינה לפניו - שנראה ככופר (מ"ב ז' ח')	לא ירוק לימינו וכ"ש שלא לפניו - ולא כלפי מעלה (רמ"א ב' מ"ב ח')	שלא ירוק לפניו שהשכינה לפניו - משום צער שאינו יכול לרוק (מ"ב ח')	זורקו לאחוריו ואם אי אפשר זורקו לשמאלו - וכשמצטער בתפילה עי"ז מותר גם לפניו (רמ"א ב' מ"ב ח')	הצריך לרוק וא"א להבליעו בכסותו דאיסטעטס וכדומה
דמאוס (ש"ע הרב ג')	לא יסירנה בידו (ש"ע ג')	שלא תתבטל כוננתו - דהנוגע בכינה צריך נטילה (ש"ע ג' מ"ב י"ב)	ימשמש בבגדיו להסירה - ואם עבר ונטלה בידו יפשפש ידו בכותל או בד"א (ש"ע ג' מ"ב י"א)	אם כנה עקצתו בשעת תפלה להסירה
דלהעביר הרוח רע מעל ידיו צריך דוקא נטילה (סימן ד')	אם נטל הכינה בידיו אינו מועיל נקיין בעפר להרוח רע (מ"ב י"ב)	כמו שמותר לרוק בביהכ"נ (ש"ע הרב ג')	יכול ליטול הכינה ע"י בגד או בידו ויניקה ידיו להזכרת השם או לד"ת ולזרקה בביהכ"נ (רמ"א ג' באה"ט ז')	אם כנה עקצתו שלא בשעת תפלה
דדי בנקיין עפר להזכרת השם ולד"ת (סימן ד')	אין צריך נטילה במים דוקא להזכרת השם או לד"ת (סימן ד')	מפני הרוח רעה השורה על הידים - מפני התפלה (מ"ב י"ב)	צריך ליטול ידיו במים - וכ"ש אם נגע קודם התפלה (מ"ב י"ב)	הנוגע בכנה
דהטיפה הוי הפסק (מ"ב י"ד)	אם נפל כולו אפילו עדיין בידו לא יחזור להתעטף בטליתו (ש"ע ד' מ"ב י"ד)	דלא חשוב הפסק (ש"ע ד')	מותר למשמש ולהחזירו אפילו נפל רובו (ש"ע ד' מ"ב י"ג)	נשמת טליתו באמצע שמו"ע לחזור להתעטף בו באמצע שמו"ע כשיכול לכונן כך
שלא חשוב העטיפה הפסק	אין צריך להתחיל מתחילת הברכה (מ"ב ט"ו)	שלא יפסק לברך באמצע התפילה	יגמור התפלה ואחר התפלה ימשמש בו ויברך (מ"ב ט"ו)	נפל טליתו באמצע שמו"ע ועבר והתעטף בו באמצע התפילה
כדין נפל ספר על הארץ דמותר רק כשמסיים הברכה (סי' צ"ז מ"ב ז')	לא יחזור להלבישו באמצע הברכה (מ"ב ט"ז)	כדין נפל ספר על הארץ ומנעו מלכוון (שע"צ י"ט)	ילבשו כשיסיים הברכה אם אינו יכול לכונן בשביל זה (מ"ב ט"ז)	נפל טליתו באמצע שמו"ע וטרוד עי"ז
דמשוי של ד' קבין מבטלין כוננתו כשהם עליו (מ"ב י"ז)	מד' קבין צריך להניחו ע"ג קרקע כשמתפלל (ש"ע ה')	דאינו מבטל מלכוון כשמתפלל (ש"ע ה')	פחות מד' קבין מפשילו לאחוריו ומתפלל (ש"ע ה')	להתפלל עם משאוי על כתפיו

דרך ג' מילין מפיגתו. ביינות שלנו שאין חזקין אין נזהרין שמתפללין אע"פ ששתה רביעית ויותר וכל שכן אם מתפללים מתוך סידור שבידו שאין חוששין לשכרות מעט ומ"מ אין נכון. ורק בשתיי שאין בו איסור אלא לכתחילה אבל בשיכור שתפילתו תועבה יש לזוהר אפילו לזיידן וצריך לחזור ולהתפלל. וביו"ט יכול להתפלל מנחה אע"פ ששותה קצת דא"א להמתין עד שיפוג יינו וכ"ש האידנא דבלא"ה אין מכוונין כ"כ שאין להקפיד בשתיי:

מה צריך להתפלל בתוך הסידור? תפלות של מועדות ושל ר"ח צריך להסדיר תפלתו קודם שיתפלל כדי שתהא שגורה בפיו ודוקא כשמתפללים על פה אבל כשמתפללין מתוך הסידור מותר, ולכתחלה נכון לזוהר להתפלל בחנוכה ופורים ומועדים ור"ח עכ"פ תפלה ראשונה מתוך הסידור ודי. ואין נכון לומר ברכת קידוש לבנה בע"פ אם אינם מסדרים אותה מתחלה. ותפילות ופיוטים שחמור פירושם צריך להסדיר תחלה ולא מהני ספר בזה:

באיזה מקום מעכב הכוונה? המתפלל צריך שיכוין פירוש המילות בכל הברכות ואם אינו יכול לכוין ככולם לפחות יכוין באבות והאידנא אין חוזרין בשביל חסרון כוונה ועכ"פ אם נזכר קודם שאמר בא"י בסוף ברכה יחזור לומר מאלקי אברהם וכו'. וירגיל אדם עצמו לכוין עכ"פ בחתימת של כל ברכה. ויש פוסקים דגם מודים חשוב כאבות לכתחלה. ואם הוא משער שאפילו באבות לא יכוין לא יתפלל כלל עד שתתישב דעתו שיהיה יכול עכ"פ לכוין באבות:

האיך מתפללין בקול או בלחש? לא יתפלל בלבו לבד אלא מחתך הדברים בשפתיו ומשמיע לאזניו בלחש וי"א שאף לכתחילה לא ישמיע לאזניו וטוב יותר לכתחילה שישמיע לאזניו. ובדיעבד לכו"ע אם אמר בלחש כ"כ שאפילו לאזניו לא השמיע יצא. ולא ישמיע קולו ואפילו בפסוקי דזמרה טוב שלא להרים קול ומיהו בשבת שנוהגים שאחד אומר פסוקי דזמרה בקול רם שפיר דמי ואם אינו יכול לכוין בלחש מותר להגביה קולו באופן דאפילו אם ישמיע קולו במקצת ג"כ לא יוכל לכוין דאל"ה אסור, וה"מ בינו לבין עצמו אבל בצבור אסור אפילו להשמיע קולו במקצת וכ"ש להגביה קולו, ואם יכול לכוין בלחש אבל לא כ"כ כמו בקול אין להקל בזה. ולכתחילה צריך להתפלל בלחש כ"כ שאף חבירו העומד בסמוך לו לא יוכל לשמוע ומ"מ אם א"א לו לכוין בענין זה יש לו לעשות בענין שיכול לכוין אך שיזוהר שלא יטריד לאחרים. ואם משמיע קולו בביתו כשמתפלל כדי שילמדו ממנו בני ביתו מותר. ובימים הנוראים מותר להתפלל בקול אבל נכון שלא לעשות כן:

באיזה לשון מותרין להתפלל? יכול להתפלל בכל לשון שירצה והוא שיכוין אותו הלשון על בוריו אבל בלשון הק' יוצא אפילו אינו מבין הלשון ומצוה מן המובחר הוא דוקא בלשון הקודש, ושאר לשון מותר דוקא באקראי אבל לקבוע בקביעה תמידית ולהעמיד ש"ץ ולהשכיח לה"ק לגמרי זה א"א בשום אופן. וה"מ בצבור אבל ביחיד לא יתפלל אלא בלשון הקודש וי"א דה"מ כששואל צרכיו אבל תפלה הקבועה לצבור אפילו יחיד יכול לאומרה בכל לשון וי"א דאף יחיד כששואל צרכיו יכול לשאול בכל לשון שירצה חוץ מלשון ארמי ומשור"ה מותרות הנשים להתפללות בשאר לשונות. ובצבור מותר אף לשון ארמי ואם מתפלל בביתו אין יכול לאמר שום יקום פורקן.

נשמט הטלית באמצע שמו"ע מה יעשה? אם נשמט טליתו ממקומו אפילו נפל רובו יכול למשמש בו ולהחזירו אבל אם נפל כולו אינו יכול לחזור ולהתעטף בו אפילו אם נשאר עדיין בידו אם לא שהוא טרוד עי"ז ואינו יכול לכוין ילבשנו כשיסיים הברכה. ואם עבר והתעטף בו א"צ להתחיל מתחילת הברכה אלא גומר התפילה והולך וכשיגמור תפילתו ימשמש בו ויברך. זקן שמשים בתי עינים אם הם רפויין בחוטמו שקרוב לפול ע"י כריעות והשתחויות נכון להחמיר שיקשרם מתחלה בחוט:

דין חציצה בינו להקיר והקרקע: בשעת התפלה לא יחוץ דבר בינו לקיר ובינו לקרקע ודוקא ג"ט אבל בפחות מג"ט אפילו מצוה ליכא ויש אוסרין אפי' פחות מג' ומ"מ לכו"ע מותר לשטוח ביה"כ על הקרקע עשבים יבשים ולעמוד עליהם להתפלל. אסור להתפלל בכריכה:

כמה צריכין לשתות שיהא שיוכר שאסור להתפלל? שתה יין כדי רביעית וכן שאר משקין המשכרים ומ"מ בעינין שיהא בו כדי לשכר ברביעית יין, אל יתפלל עד שיסיר יינו ואף אם רגיל לשתות הרבה ואינו שיכור כלל ברביעית אפי"ה לא יתפלל לכתחלה אם שתה רביעית יין ואפילו אם עי"ז יעבור זמן תפלה, ועכשיו שבלא"ה אין מכונין כ"כ בתפלה אין לחוש כ"כ להחמיר אם ע"י המתנתו יעבור זמן תפלה, ואם שתה יותר אם הוא יכול לדבר לפני המלך אם התפלל תפלתו תפלה ואם אינו יכול לדבר לפני המלך צריך לחזור ולהתפלל כשיסיר יינו מעליו ואפילו אם עבר זמן התפלה משלים אותה בתפלה שאחריה כדין שוגג ואפילו התחיל לשתות אחר שהגיע זמנה שהיה סבור שיהיה לו שהות להתפלל לאחר שיפוג מן היין המועט שהתחיל לשתות בדיעה מיושבת ואח"כ נמשך לב להמשתה ושכח על התפלה ונשתכר כ"כ עד שלא נשאר לו שהות להפיג את יינו טרם עבור זמן התפלה ג"כ שוגג מיקרי ומיהו ודאי אם הוא סמוך למנחה ויעבור הזמן ודאי אם ישתכר שלא יוכל להפיג את יינו בזמן קצר כזה מזיד הוי ואין לו תשלומין. וכ"ז דוקא אם שתאו בבת אחת אבל בשני פעמים או שמזגו במעט מים מותר ואם שתה יותר מרביעית בכל גונוי אסור עד שיסיר יינו מעליו. וכ"ז כשיכול לדבר לפני המלך דאל"ה אין שום חילוק בזה. יין שבתוך הסעודה אינו משכר והכל לפי מה שמבין בדעתו.

מה הדין בשיכור בשאר דברים שבקדושה? ודין ק"ש וברכותיה כדין תפלה ויש מקילין בק"ש אף אם הוא שכור ויש לזוהר לכתחילה שלא לבוא לידי כך ובדיעבד אם נשתכר אין לפטור את עצמו מק"ש משום זה ואם יפוג יינו עד שלא עבר זמן ק"ש יחזור ויקרא הפרשיות. אבל שאר ברכות אף בהמ"ז יכול לברך אע"פ שהוא שכור אבל אין מצרפין אותו למנין עשרה ולענין ג' לזימון אפשר דשרי, ויש מחמירין לכתחילה בשיכור שאינו יכול לדבר לפני המלך אף בשאר ברכות וכ"ז כשלא הגיע לשכרותו של לוט דאל"ה כשוטה יחשב לגמרי לכו"ע ופטור אז מכל המצות ע"כ אפילו בדיעבד אם קרא אז ויברך לא יפטר בכך וחיוב אח"כ לחזור ולקרות ולברך:

מה מפיג היין? דרך מיל בין במהלך ובין ברוכב וי"א דברוכב בעינין דוקא שלשה מילין ושינה כל שהוא מפיגין את היין וה"מ כששתה רביעית אבל אם שתה יותר כל שכן ששינה משכרתו ודרך טורדתו ודוקא שינה מעט אבל שינה הרבה מפיגתו וה"מ במהלך ברגליו אבל רוכב ודאי דרך מפיגה היין והוא שרוכב ג' מילין ומ"מ הכל לפי רוב היין שאם הרבה לשתות מאוד אין